

1 Na koji se način može sačiniti raspolaganje imovinom zbog smrti (oporuka, zajednička oporuka, ugovor o nasljeđivanju)?

Pravo nasljeđivanja i pravila po kojima sud, druga tijela i ovlaštene osobe postupaju u nasljednim stvarima uređeno je Zakonom o nasljeđivanju („Narodne novine“, broj 48/03., 163/03., 35/05. i 127/13.).

Raspolaganje imovinom za slučaj smrti može se sačiniti u obliku oporuke. Oporuku može napraviti svaka osoba sposobna za rasuđivanje koja je navršila šesnaest godina.

Valjana je samo ona oporuka koja je napravljena u obliku utvrđenom zakonom te uz pretpostavke predviđene zakonom. U redovitim okolnostima oporuka se može sastaviti u obliku privatne oporuke ili javne oporuke, a u izvanrednim okolnostima može se izjaviti usmena oporuka.

Privatne su vlastoručna oporuka i pisana oporuka pred svjedocima. Vlastoručna je ona oporuka koju je oporučitelj vlastoručno napisao i potpisao. Pisanu oporuku pred svjedocima može napraviti oporučitelj koji zna i može čitati i pisati, a na način da za ispravu, bez obzira tko ju je sastavio, izjavi pred dva istodobno nazočna svjedoka da je to njegova oporuka te je pred njima potpiše. Svjedoci se moraju potpisati na samoj oporuci.

Javna oporuka je oporuka koja je sačinjena uz sudjelovanje javnih tijela. Svatko može valjano oporučiti u obliku javne oporuke. Osoba koja ne može ili ne zna čitati ili se ne može potpisati može u redovitim okolnostima oporučiti samo u obliku javne oporuke. Javnu oporuku može na zahtjev oporučitelja sastaviti jedna od zakonom ovlaštenih osoba: sudac općinskog suda, sudski savjetnik u općinskom sudu, javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik Republike Hrvatske. Postupak i radnje koje je pri sastavljanju javne oporuke dužna poduzeti ovlaštena osoba propisane su zakonom.

Oporučitelj koji želi svojoj oporuci dati oblik međunarodne oporuke mora podnijeti zahtjev osobi ovlaštenoj za sastavljanje javne oporuke. Smisao pravljenja međunarodne oporuke je u tome da bude priznata u pogledu oblika u državama strankama Konvencije o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testameta (Convention Providing a Uniform Law on the Form of an International Will) iz 1973. godine odnosno državama koje su u svoja zakonodavstva unijele odredbe o međunarodnoj oporuci.

Samo u izvanrednim okolnostima, zbog kojih nije u stanju oporučiti ni u jednom drugom valjanom obliku, oporučitelj može izjaviti svoju posljednju volju usmeno pred dva istodobno nazočna svjedoka. Ta oporuka prestaje vrijediti kad protekne 30 dana od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je napravljena.

Ugovori o nasljeđivanju (ugovor kojim netko suugovaratelju ili trećoj osobi ostavlja svoju ostavinu ili njezin dio), ugovori o budućem nasljedstvu ili legatu (ugovor kojim netko otuđuje nasljedstvo kojem se nada; ugovor o nasljedstvu treće osobe koja je živa; ugovor o legatu ili drugoj koristi kojima se jedan ugovaratelj nada iz nasljedstva koje još nije otvoreno) i ugovori o sadržaju oporuke (ugovor kojim se netko obvezuje unijeti ili ne unijeti neku odredbu u svoju oporuku, opozvati ili ne opozvati odredbu iz svoje oporuke) nisu dopušteni hrvatskim pravom te su stoga takvi ugovori ništetni.

Hrvatsko pravo dopušta sklapanje ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života. To je ugovor koji predak (ustupitelj) sklapa sa svojim potomcima te ugovorom dijeli i ustupa potomcima cjelokupnu ili dio imovine koju ima u vrijeme sklapanja ugovora. Za valjanost ugovora potrebna je suglasnost sve djece i ostalih potomaka koji su po zakonu pozvani naslijediti ustupitelja. Ugovor mora biti sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca nadležnog suda ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku. Ugovorom može biti obuhvaćen i ustupiteljev bračni drug, a u tom slučaju potrebna je i njegova suglasnost. Imovina koja je obuhvaćena ovim ugovorom ne ulazi u ostavinu niti se uzima u bilo kakav račun prilikom utvrđivanja vrijednosti ostavine.

Hrvatsko pravo ne dopušta sklapanje ugovora o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno. Iznimno, potomak koji može samostalno raspolagati svojim pravima može se ugovorom s pretkom unaprijed odreći nasljedstva koje bi mu pripalo poslije smrti pretka. Takav ugovor može sklopiti i bračni drug za nasljedstvo koje bi mu kao bračnom drugu pripalo nakon smrti njegova bračna druga. Ugovor mora biti sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca nadležnog suda ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku.

2 Treba li ga registrirati i na koji način?

Činjenica da je sastavljena, pohranjena te proglašena neka oporuka evidentira se u Hrvatskom upisniku oporuka koji vodi Hrvatska javnobilježnička komora. Podatke o navedenim činjenicama, na zahtjev oporučitelja, u upisnik dostavljaju nadležni sudovi, javni bilježnici, odvjetnici i osobe koje su napravile oporuku. Evidentiranje oporuke u Hrvatskom upisniku oporuka nije obvezno te činjenica da oporuka nije evidentirana u tom upisniku, niti bilo gdje posebno pohranjena, ne šteti njezinoj valjanosti.

Podaci iz upisnika ne mogu se prije oporučiteljeve smrti nikome staviti na raspolaganje, osim oporučitelju ili osobi koju je on za to posebno ovlastio.

U ostavinskom postupku sud ili javni bilježnik koji vodi postupak mora zatražiti sve podatke iz Hrvatskog upisnika oporuka o mogućim oporukama umrle osobe.

3 Postoje li ograničenja slobode raspolaganja imovinom zbog smrti (npr. nužni dio)?

Oporučiteljeva sloboda raspolaganja imovinom ograničena je pravom na nužni dio koji imaju nužni nasljednici.

Nužni nasljednici su:

ostaviteljevi potomci, njegovi posvojenici i djeca nad kojom ostavitelj ima partnersku skrb i njihovi potomci, ostaviteljev bračni ili izvanbračni drug, ostaviteljev životni partner ili neformalni životni partner - oni imaju pravo na nužni dio koji iznosi jednu polovicu od onoga dijela koji bi im pripao po zakonskom redu nasljeđivanja da nije bilo oporuke;

ostaviteljevi roditelji, posvojitelji i ostali predci - oni imaju pravo na nužni dio samo ako su trajno nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život, a njihov nužni dio iznosi jednu trećinu od onoga dijela koji bi im pripao po zakonskom redu nasljeđivanja da nije bilo oporuke.

Nužni nasljednici imaju pravo zahtijevati nužni dio samo ako bi u konkretnom slučaju bili pozvani na nasljeđivanje kao zakonski nasljednici.

Zakonom su određeni razlozi zbog kojih oporučitelj može oporukom potpuno ili djelomično isključiti iz nasljedstva nasljednika koji ima pravo na nužni dio. On to može učiniti: ako se nasljednik povredom neke zakonske ili moralne obveze koja proizlazi iz --nje-gova obite--ljskog odnosa s ostavite--ljem teže ogriješio prema ostavite--lju; ako je nasljednik namjerno počinio neko teže kazneno djelo prema --njemu ili --nje-govu bračnom drugu, djetetu ili roditelju; ako je nasljednik počinio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske ili vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom; ako se nasljednik odao neradu ili nepoštenu životu. Oporučitelj koji želi isključiti nekog nasljednika mora to očitovati u oporuci na izričit način i navesti razlog za isključenje. Razlog za isključenje mora

postojati u vrijeme oporučivanja. Isključenjem nasljednik gubi nasljedno pravo u mjeri u kojoj je isključen, a prava ostalih osoba koje mogu naslijediti ostavitelja određuju se kao da je isključeni nasljednik umro prije ostavitelja.

Uz mogućnost isključenja nužnih nasljednika, oporučitelj može svog potomka koji ima pravo na nužni dio oporukom na izričit način lišiti u cijelosti ili djelomično njegovog nužnog dijela, ako je taj potomak prezadužen ili je rasipnik. Taj će dio umjesto lišenom potomku pripasti njegovim potomcima. Takvo lišenje ostaje valjano samo ako u času ostaviteljeve smrti lišeni ima maloljetno dijete ili maloljetnog unuka od prije umrlog djeteta, ili ima punoljetno dijete ili puno-ljetnog unuka od prije umrlog djeteta koji su nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život. Lišeni nasljednik nasljeđuje ostavitelja u dijelu koji nije obuhvaćen lišenjem, a također nasljeđuje ostavitelja i kad pretpostavke za lišenje više ne postoje u času ostaviteljeve smrti.

4 Tko nasljeđuje i koliko u slučaju izostanka raspolaganja imovinom zbog smrti?

Ako ostavitelj nije ostavio oporuku, na temelju zakona nasljeđuju ga njegovi zakonski nasljednici po nasljednim redovima, pri čemu vrijedi načelo da nasljednici bližeg nasljednog reda isključuju iz nasljedstva osobe daljnjeg nasljednog reda.

Ostaviteljevi zakonski nasljednici su njegovi:

potomci, posvojenici i djeca nad kojom ostavitelj ima partnersku skrb i njihovi potomci,
bračni drug,
izvanbračni drug,
životni partner,
neformalni životni partner,
roditelji,
posvojitelji,
braća i sestre i njihovi potomci,
djedovi i bake i njihovi potomci,
ostali preci.

U pravu nasljeđivanja izvanbračni drug izjednačen je s bračnim, a djeca rođena izvan braka i njihovi potomci izjednačeni su s bračnom djecom i njihovim potomcima. Izvanbračna zajednica koja daje pravo na zakonsko nasljeđivanje je životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja je trajala dulje vrijeme (najmanje tri godine ili kraće ako je u toj zajednici rođeno zajedničko dijete) a prestala je ostaviteljevom smrću, pod uvjetom da su bile ispunjene pretpostavke koje se traže za valjanost braka.

U pravu nasljeđivanja životni partner izjednačen je s bračnim drugom, a djeca nad kojom ima partnersku skrb izjednačena su s njegovom djecom. Životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog spola sklopljena pred nadležnim tijelom u skladu s odredbama posebnog zakona (Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola).

U pravu nasljeđivanja neformalni životni partner izjednačen je s izvanbračnim drugom. Neformalno životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog spola, koje nisu sklopile životno partnerstvo pred nadležnim tijelom, ako zajednica traje najmanje tri godine i od početka je udovoljavala pretpostavkama propisanim za valjanost životnog partnerstva.

U prvom nasljednom redu su ostaviteljevi potomci i njegov bračni drug. Nasljednici prvog nasljednog redanasljeđuju na jednake dijelove. U ovom nasljednom redu primjenjuje se pravo predstavljanja, pa dio ostavine koji bi pripao prije umrlom djetetu da je nadživjelo ostavitelja nasljeđuju njegova djeca, ostaviteljevi unuci, na jednake dijelove, a ako je neki od unuka umro prije ostavitelja, onda dio koji bi njemu pripao da je bio živ u času ostaviteljeve smrti nasljeđuju njegova djeca, ostaviteljevi praunuci, na jednake dijelove, i tako redom sve dok ima ostaviteljevih potomaka.

Ostavitelja koji nije ostavio potomke nasljeđuju nasljednici drugog nasljednog reda - ostaviteljevi roditelji i bračni drug. Ostaviteljevi roditelji nasljeđuju jednu polovicu ostavine, a drugu polovicu nasljeđuje ostaviteljev bračni drug. Ako su oba roditelja umrla prije ostavitelja bračni drug nasljeđuje cijelu ostavinu. Ako iza ostavitelja nije ostao bračni drug, ostaviteljevi roditelji nasljeđuju cijelu ostavinu na jednake dijelove, a ako je jedan ostaviteljev roditelj umro prije ostavitelja, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuje drugi roditelj. Ostaviteljeva braća i sestre i njihovi potomci naslijedit će ostavitelja u drugom nasljednom redu ako ostavitelj nije ostavio bračnog druga, a jedan ili oba ostaviteljeva roditelja su umrla prije ostavitelja. U tom slučaju (ako su jedan ili oba ostaviteljeva roditelja umrla prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga), dio ostavine koji bi svakome od roditelja pripao da su nadživjeli ostavitelja nasljeđuju njihova djeca (ostaviteljeva braća i sestre), njihovi unuci, praunuci i daljnji potomci, po pravilima za slučaj kad ostavitelja nasljeđuju njegova djeca i ostali potomci. Ako je jedan ostaviteljev roditelj umro prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga, a nije ostavio nijednog potomka, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuje drugi roditelj, a ako je i drugi roditelj umro prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga, potomci tog roditelja nasljeđuju ono što bi pripalo i jednom i drugom roditelju.

Ostavitelja koji nije ostavio ni potomke, ni bračnog druga, ni roditelje, niti su roditelji ostavili nekog potomka, nasljeđuju nasljednici trećeg nasljednog reda. U trećem nasljednom redu ostavitelja nasljeđuju ostaviteljevi djedovi i bake na način da jednu polovicu ostavine nasljeđuju djed i baka s očeve strane, a drugu polovicu djed i baka s majčine strane. Djed i baka iste loze nasljeđuju na jednake dijelove. Ako je neki od ovih predaka jedne loze umro prije ostavitelja, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuju njegovi potomci (djeca, unuci i daljnji potomci) po pravilima za slučaj kad ostavitelja nasljeđuju njegova djeca i ostali potomci. Ako su djed i baka jedne loze umrli prije ostavitelja, a nisu ostavili nijednog potomka, dio ostavine koji bi im pripao da su nadživjeli ostavitelja nasljeđuju djed i baka druge loze odnosno njihovi potomci.

Ostavitelja koji nije ostavio ni potomke, ni roditelje, niti su ovi ostavili nekog potomka, ni bračnog druga, ni djeda ni baku, niti su ovi ostavili nekog potomka, nasljeđuju nasljednici četvrtog nasljednog reda. U četvrtom nasljednom redu su ostaviteljevi pradjedovi i prabake. Jednu polovicu nasljeđuju pradjedovi i prabake s očeve strane (tu polovicu nasljeđuju na jednake dijelove roditelji ostaviteljevog djeda po ocu i roditelji ostaviteljeve bake po ocu), a jednu polovicu nasljeđuju pradjedovi i prabake s majčine strane (tu polovicu nasljeđuju na jednake dijelove roditelji ostaviteljevog djeda po majci i roditelji ostaviteljeve bake po majci). Ako nema nekog od tih predaka, dio koji bi mu pripao da je živ nasljeđuje predak koji mu je bio bračni drug. Ukoliko nema jednog para tih predaka, dijelove koji bi im pripali da su živi nasljeđuje drugi par iste loze. U slučaju da nema pradjedova i prabaka jedne loze, dio ostavine koji bi im pripao da su živi nasljeđuju pradjedovi i prabake druge loze.

U slučaju da nema nasljednika četvrtog nasljednog reda ostavitelja nasljeđuju njegovi daljnji preci, po pravilima po kojima nasljeđuju njegovi pradjedovi i prabake.

5 Koje je tijelo nadležno:

5.1 u slučajevima nasljeđivanja?

Ostavinski postupak se u prvom stupnju provodi pred općinskim sudom odnosno pred javnim bilježnikom kao povjerenikom suda.

Mjesna nadležnost općinskog suda za provođenje ostavinskog postupka određuje se prema ostaviteljevom prebivalištu u vrijeme smrti, a podredno prema boravištu, mjestu gdje se nalazi pretežni dio njegove ostavine u Republici Hrvatskoj odnosno prema mjestu gdje je ostavitelj upisan u knjigu državljana. Sud provođenje ostavinskih postupaka povjerava javnim bilježnicima, a kad na području suda svoja sjedišta ima više javnih bilježnika, predmeti im se dodjeljuju u rad ravnomjerno po abecednom redu prezimena javnog bilježnika.

5.2 za primanje izjave o odricanju ili prihvatanju nasljedstva?

Izjava o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva (nasljednička izjava) može se dati usmeno pred svakim općinskim sudom, pred ostavinskim sudom odnosno javnim bilježnikom koji vodi ostavinski postupak ili se ostavinskom sudu odnosno javnom bilježniku koji vodi ostavinski postupak može predati ovjerovljena isprava koja sadrži nasljedničku izjavu.

Izjava o prihvaćanju nasljedstva ili o odricanju od nasljedstva ne može se opozvati.

Davanje nasljedničke izjave nije obvezno. Za osobu koja nije dala izjavu o odricanju od nasljedstva smatra se da želi biti nasljednikom. Osoba koja je valjano dala izjavu da prihvaća nasljedstvo, ne može ga se više odreći.

5.3 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju legata?

Izjava o odricanju ili prihvaćanju legata može se dati usmeno pred ostavinskim sudom odnosno javnim bilježnikom koji vodi ostavinski postupak ili se ostavinskom sudu odnosno javnom bilježniku koji vodi ostavinski postupak može predati ovjerovljena isprava koja sadrži izjavu o odricanju ili prihvaćanju legata.

5.4 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju nužnog dijela nasljedstva?

Pravo na nužni dio je nasljedno pravo, koje se stječe ostaviteljevom smrću. Nužni nasljednik može nasljedničku izjavu o prihvaćanju ili odricanju od nužnog nasljednog prava dati usmeno pred svakim općinskim sudom, pred ostavinskim sudom odnosno javnim bilježnikom koji vodi ostavinski postupak ili može ostavinskom sudu odnosno javnom bilježniku koji vodi ostavinski postupak predati ovjerovljenu ispravu koja sadrži nasljedničku izjavu.

Pravo na nužni dio ostvaruje se u ostavinskom postupku samo na zahtjev nužnog nasljednika - ako nužni nasljednik u ostavinskom postupku ne zatraži nužni dio, sud odnosno javni bilježnik nisu dužni utvrditi njegovo pravo na nužni dio.

6 Kratak opis postupka rješavanja nasljedstva sukladno nacionalnom zakonu, uključujući likvidaciju ostavine i raspodjelu imovine (time su uključeni podaci o tomu je li postupak nasljeđivanja pokrenuo sud ili neko drugo nadležno tijelo po službenoj dužnosti)*

Ostavinski postupak je izvanparnični postupak u kojem se utvrđuje tko su ostaviteljevi nasljednici, što čini njegovu ostavinu te koja još prava iz ostavine pripadaju nasljednicima, legatarima i drugim osobama.

Ostavinski postupak provodi općinski sud ili javni bilježnik kao povjerenik suda. Mjesno nadležan općinski sud za provođenje ostavinskog postupka naziva se i ostavinski sud. Mjesna nadležnost općinskog suda za provođenje ostavinskog postupka određuje se prema ostaviteljevom prebivalištu u vrijeme smrti, a podredno prema boravištu, mjestu gdje se nalazi pretežni dio njegove ostavine u Republici Hrvatskoj odnosno prema mjestu gdje je ostavitelj upisan u knjigu državljana.

Ostavinski postupak pokreće se po službenoj dužnosti kad sud primi smrtovnicu ili izvadak iz matice umrlih, odnosno s njima izjednačenu ispravu. Sud povjerava provođenje ostavinskog postupka javnom bilježniku koji ima sjedište na njegovom području, dostavlja mu smrtovnicu i određuje mu rok za provođenje postupka. Javni bilježnik vodi postupak kao povjerenik suda sukladno odluci suda o povjeravanju i odredbama Zakona o nasljeđivanju. Dakle, u pravilu ostavinski postupak provodi javni bilježnik kao povjerenik suda, a sud samo iznimno.

Kada javni bilježnik provodi radnje u ostavinskom postupku kao povjerenik suda ovlašten je, kao i sudac odnosno sudski savjetnik općinskog suda, poduzimati sve radnje u postupku i donositi sve odluke osim onih odluka za koje je Zakonom o nasljeđivanju drukčije propisano. Ako su u postupku pred javnim bilježnikom među strankama sporne činjenice o kojima ovisi neko njihovo pravo (npr. nasljedno pravo, veličina nasljednog dijela i sl.) ili o kojima ovisi sastav ostavine ili predmet legata javni bilježnik mora vratiti spis sudu, kako bi sud odlučio o prekidu postupka i uputio stranke na parnicu ili upravni postupak. Ako su u postupku pred javnim bilježnikom među strankama sporne činjenice o kojima ovisi pravo na oporukom određeni legat ili drugo pravo javni bilježnik također mora vratiti spis sudu koji će u tom slučaju stranke uputiti na parnicu ili upravni postupak, ali neće prekinuti ostavinski postupak. U Zakonom određenim slučajevima (odlučivanje o odvajanju ostavine od imovine nasljednika, o pravu sunasljednika koji su živjeli ili privredivali u zajednici s ostaviteljem i o diobi kućanskih predmeta) javni bilježnik može donositi odluke samo uz suglasnost svih stranaka u postupku - u protivnom također mora spis vratiti sudu. Sud koji je provođenje ostavinskog postupka povjerio javnom bilježniku provodi stalni nadzor nad njegovim radom.

Ostavinska rasprava je središnji dio ostavinskog postupka, a vodi se na jednom ili više ročišta.

Ostavinska rasprava neće se provoditi ako umrli nije ostavio ostavinu ili u slučaju ako je ostavitelj ostavio samo pokretne stvari i s njima izjednačena prava, a nijedna od osoba pozvanih na nasljeđivanje ne zahtijeva da se provede ostavinski postupak.

Na ostavinsku raspravu pozivaju se stranke (nasljednici, legatari, druge osobe koje ostvaruju neko pravo iz ostavine), osobe koje bi po zakonu mogle polagati pravo na nasljedstvo (u slučaju postojanja oporuke), izvršitelj oporuke (ako je postavljen) i druge zainteresirane osobe. U pozivu na ročište sud odnosno javni bilježnik će zainteresirane osobe obavijestiti o pokretanju postupka, o tome je li mu koja oporuka već predana, te će ih pozvati da odmah dostave pisanu oporuku, odnosno ispravu o usmenoj oporuci, ako se kod njih nalazi, ili da naznače svjedoke usmene oporuke. U pozivu će posebno upozoriti zainteresirane osobe da mogu do donošenja prvostupanjskoga rješenja o nasljeđivanju dati izjavu o odricanju od nasljedstva usmeno na ročištu ili javno ovjerovljenom ispravom, a ako na ročište ne dođu ili takvu izjavu ne daju smatrat će se da žele biti nasljednici.

Na ostavinskoj raspravi raspravit će se sva važna pitanja za donošenje odluke u ostavinskom postupku, a naročito prava na nasljedstvo, veličinu nasljednoga dijela i prava na legate. Sud odnosno javni bilježnik donosi odluku na temelju rezultata cjelokupne rasprave. Pritom je ovlašten utvrđivati činjenice koje stranke u postupku nisu iznijele te izvesti i dokaze koje one nisu predložile, ako ocijeni da su te činjenice i dokazi važni za odlučivanje. Sud odnosno javni bilježnik o pravima odlučuje, u pravilu, nakon što je zainteresiranim osobama omogućio da daju potrebne izjave. O pravima osoba koje nisu došle na ročište a uredno su pozvane, odlučivat će prema podacima kojima raspolaže, uzimajući u obzir njihove pisane izjave koje stignu do donošenja odluke.

Nasljedničke izjave su izjave kojima nasljednik prihvaća ili se odriče nasljedstva. Svatko je ovlašten, ali nitko nije dužan dati nasljedničku izjavu. Za osobu koja nije dala izjavu o odricanju od nasljedstva smatra se da želi biti nasljednikom. Osoba koja je valjano dala izjavu da prihvaća nasljedstvo, ne može ga se više odreći. Sud odnosno javni bilježnik neće zahtijevati nasljedničku izjavu ni od koga, no nasljednik koji ju želi dati može to učiniti usmeno pred ostavinskim sudom odnosno javnim bilježnikom koji vodi ostavinski postupak ili pred svakim drugim općinskim sudom, odnosno predajom ovjerovljene isprave koja sadrži nasljedničku izjavu ostavinskom sudu odnosno javnom bilježniku koji vodi ostavinski postupak. Prilikom davanja izjave o odricanju od nasljedstva sud odnosno javni bilježnik mora nasljednika upozoriti na posljedice te izjave, odnosno da se nasljednik može od nasljedstva odreći samo u svoje ime, te u svoje ime i u ime svojih potomaka.

Sud će prekinuti ostavinski postupak i uputiti stranke na parnicu ili upravni postupak ako su među strankama sporne činjenice o kojima ovisi neko njihovo pravo, o kojima ovisi sastav ostavine ili o kojima ovisi predmet legata. Na parnicu ili upravni postupak upućuje se stranka čije pravo sud smatra manje vjerojatnim. Ako su među strankama sporne činjenice o kojima ovisi pravo na oporukom određeni legat ili drugo pravo, sud će uputiti stranke na parnicu ili upravni postupak, ali neće prekidati ostavinski postupak.

Nakon završetka ostavinske rasprave sud odnosno javni bilježnik donosi rješenje o nasljeđivanju. Budući da se po hrvatskom pravu nasljeđuje *ipso iure* u trenutku ostaviteljeve smrti, rješenje o nasljeđivanju ima deklaratorni karakter. Tim rješenjem utvrđuje se tko je ostaviteljevom smrću postao njegov nasljednik i koja su prava stekle i druge osobe. Sadržaj rješenja propisan je Zakonom o nasljeđivanju te ono sadrži podatke o: ostavitelju (prezime i ime, osobni identifikacijski broj, ime jednoga od njegovih roditelja, datum rođenja, državljanstvo te za osobe umrle u braku i njihovo prezime koje su imale prije sklapanja braka); sastavu ostavine (oznaku nekretnina s podacima iz zemljišnih knjiga potrebnima za upis; oznaku pokretnih stvari i drugih prava za koja je

sud utvrdio da ulaze u ostavinu); nasljednicima (prezime i ime, osobni identifikacijski broj, prebivalište, odnos nasljednika prema ostavitelju, nasljeđuje li ga kao zakonski ili oporučni nasljednik, a ako ima više nasljednika i nasljedni dio svakoga pojedinog nasljednika izražen razlomkom); ograničenju ili opterećenju nasljednikovog prava (je li i kako nasljednikovo pravo uvjetovano, oročeno ili opterećeno nalogom, odnosno inače ograničeno ili opterećeno i u čiju korist); osobama kojima je pripalo pravo na legat ili neko drugo pravo iz ostavine s točnom oznakom tog prava (prezime i ime osobe, osobni identifikacijski broj, prebivalište). Rješenje o nasljeđivanju dostavlja se svim nasljednicima i legatarima, kao i osobama koje su tijekom postupka istakle zahtjev za nasljedstvo, a nakon pravomoćnosti i nadležnom poreznom tijelu. U rješenju o nasljeđivanju sud odnosno javni bilježnik će odrediti da se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju provedu u zemljišnoj knjizi potrebni upisi u skladu s pravilima zemljišnoknjižnog prava, a i da se ovlaštenim osobama predaju pokretne stvari koje su pohranjene kod suda, javnog bilježnika ili po njihovu nalogu kod treće osobe.

I prije donošenja rješenja o nasljeđivanju sud odnosno javni bilježnik može na zahtjev legatara donijeti posebno rješenje o legatu, ako nasljednici ne osporavaju legat. U slučaju kad je sastav ostavine samo djelomično nesporan može se donijeti djelomično rješenje o nasljeđivanju kojim će se utvrditi nasljednici i legatari i ono za što nije sporno da je u sastavu ostavine.

Protiv rješenja koja kao povjerenik suda u ostavinskom postupku donosi javni bilježnik dopušten je prigovor. Prigovor se podnosi javnom bilježniku u roku od osam dana od dana dostave rješenja strankama, a javni bilježnik dužan ga je bez odgode zajedno sa spisom dostaviti nadležnom općinskom sudu. O prigovoru odlučuje sudac pojedinac. Nepravovremene, nepotpune ili nedopuštene prigovore sud će odbaciti. Odlučujući o prigovoru protiv rješenja kojeg je donio javni bilježnik sud može u cijelosti ili djelomično rješenje održati na snazi ili ga ukinuti. U slučaju kada ukinu rješenje (u cijelosti ili djelomično) sud će sam odlučiti o ukinutom dijelu rješenja. Protiv rješenja suda kojim je rješenje javnog bilježnika u cijelosti ili djelomično ukinuto nije dopuštena samostalna žalba. Rješenje o prigovoru dostavit će se strankama i javnom bilježniku.

Protiv rješenja koja u ostavinskom postupku donosi prvostupanjski sud dopuštena je žalba ako Zakonom o nasljeđivanju nije drugačije propisano. Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dostave prvostupanjskog rješenja. Žalba se podnosi prvostupanjskom sudu, koji može u povodu pravodobno podnesene žalbe novim rješenjem preinačiti pobijano rješenje, ako se time ne povređuju prava drugih osoba zasnovana na tom rješenju. Ako prvostupanjski sud ne preinači svoje rješenje, dostavit će žalbu drugostupanjskom sudu, bez obzira je li žalba podnesena u roku propisanom zakonom. Drugostupanjski sud rješava u pravilu samo o žalbama koje su pravodobno podnesene, ali može uzeti u obzir i žalbu koja je nepravodobno podnesena ako se time ne povređuju prava drugih osoba koja se zasnivaju na pobijanom rješenju.

U ostavinskom postupku nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi.

7 Kada i kako osoba postaje nasljednik ili legatar?

Nasljednikom, bilo zakonskim bilo oporučnim, postaje se *ipso iure* (po samom zakonu) u trenutku ostaviteljeve smrti. U tom trenutku nasljednik stječe nasljedno pravo i na njega po sili zakona prelazi ostavina umrle osobe, čime postaje njegovo nasljedstvo. Za stjecanje nasljednog prava nije potrebna izjava o prihvaćanju nasljedstva. Nasljednik koji ne želi biti nasljednikom ima pravo na odricanje od nasljedstva do donošenja prvostupanjskog rješenja o nasljeđivanju.

Legatar stječe pravo na legat u trenutku ostaviteljeve smrti.

Ostavinski postupak u kojem se utvrđuje tko su ostavite--ljevi nas--ljednici, što čini ostavite--ljevu ostavinu te koja još prava glede ostavine pripadaju nas--ljednicima, legatarima i drugim osobama opisan je u odgovoru na pitanje broj 6. koje se odnosi na ostavinski postupak.

8 Jesu li nasljednici odgovorni za dugove preminuloga i pod kojim uvjetima?

Nasljednici koji se nisu odrekli nasljedstva odgovaraju za ostaviteljeve dugove solidarno, svaki do visine vrijednosti svoga nasljednog dijela.

9 Koji su dokumenti i/ili informacije potrebne u svrhu registracije nepokretne imovine?

Za potrebe upisa u zemljišnu knjigu na zemljišnoknjižnom odjelu Općinskog suda na području kojeg se nalazi nekretnina potrebno je priložiti: prijedlog za upis;

isprava na temelju koje se stječe pravo vlasništva (pravna osnova stjecanja vlasništva - kupoprodajni ugovor, darovni ugovor, ugovor o uzdržavanju, rješenje o nasljeđivanju ili sl.) u izvorniku ili ovjerenom prijepisu;

dokaz državljanstva stjecatelja (domovnica, ovjerenja preslika putovnice i sl.) ili dokaz o statusu pravne osobe (izvadak iz sudskog registra), ako je stjecatelj strana pravna osoba;

u slučaju da podnositelja zahtjeva zastupa punomoćnik, potrebno je dostaviti punomoć u izvorniku ili ovjerenoj preslici;

ako podnositelj zahtjeva nije odredio punomoćnika koji će ga zastupati, a nalazi se u inozemstvu, obavezan je odrediti opunomoćenika za primanje pismena s prebivalištem u Republici Hrvatskoj;

dokaz o uplaćenju sudskoj pristojbi u iznosu od 200,00 kuna, Tarifni broj 16, te 50,00 kuna podnesene pristojbe, Tarifni broj 15, sukladno Zakonu o sudskim pristojbama („Narodne novine“, broj 74/95., 57/96., 137/02., 26/03., 125/11., 112/12. i 157/13.).

9.1 Je li imenovanje upravitelja obvezno ili je obvezno na zahtjev? Koje je korake potrebno poduzeti ako je imenovanje upravitelja obvezno ili obvezno na zahtjev?

Obvezno imenovanje upravitelja ostavine nije propisano hrvatskim pravom. To stoga što u trenutku otvaranja nasljedstva (smrću ostavitelja odnosno proglašenjem ostavitelja umrlim) ostavina po samom zakonu prelazi na nasljednike.

Međutim, hrvatskim pravom propisano je da će ostavinski sud u određenim slučajevima postaviti privremenog skrbnika ostavine. To će učiniti kada su nasljednici nepoznati ili nepoznatog boravišta, odnosno nedostupni, kao i ostalim slučajevima kad je to potrebno. Privremeni skrbnik ostavine ovlašten je u ime nasljednika tužiti ili biti tužen, naplaćivati tražbine ili isplaćivati dugove i zastupati nasljednike. Sud može, kad je to potrebno, odrediti posebna prava i dužnosti skrbnika ostavine. Također, sud može postaviti skrbnika ostavini koja je na zahtjev ostaviteljevih vjerovnika odvojena od imovine nasljednika.

9.2 Tko je ovlašten za izvršavanje oporuke nakon smrti i/ili upravljanje ostavinom?

Ostavinom upravljaju nasljednici, osim onog što je povjerenje na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine.

Oporučitelj može oporukom odrediti jednog ili više izvršitelja oporuke. Osoba određena za izvršitelja oporuke nije dužna primiti se te dužnosti. Dužnosti izvršitelja oporuke određuje u oporuci oporučitelj. Ako oporučitelj nije što posebno odredio tada su dužnosti izvršitelja naročito:

da u ime i za račun nasljednika vodi brigu i poduzima što je potrebno za očuvanje ostavine,

da upravlja ostavinom,

da u ime i za račun nasljednika poduzima što je potrebno za isplatu dugova i legata.

Pri tome u svakom pogledu mora voditi brigu da oporuka bude izvršena kako je to oporučitelj htio.

9.3 Koje ovlasti ima upravitelj?

Po hrvatskom pravu ostavini se u pravilu ne imenuje upravitelj. To stoga što u trenutku otvaranja nasljedstva (smrću ostavitelja odnosno proglašenjem ostavitelja umrlim) ostavina po samom zakonu prelazi na nasljednike. Nasljednik upravlja i raspolaže svime što čini nasljedstvo. Ako ima više nasljednika, do utvrđenja koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinom nasljedniku, sunasljednici upravljaju i raspolažu svime što čini nasljedstvo kao zajednički vlasnici, osim onim što je povjerenje na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine.

Nakon što pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju bude utvrđeno koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima, do razvrgnuća sunasljednici upravljaju i raspolazu svime što je do tada bilo zajedničko po pravilima po kojima suvlasnici upravljaju i raspolazu stvarima, osim onim što je povjereno na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine.

10 Koji se dokumenti obično izdaju sukladno nacionalnom zakonu tijekom ili na kraju postupka nasljeđivanja kojima se dokazuju status i prava korisnika? Imaju li ti dokumenti posebnu dokaznu snagu?

Tijekom postupka, ako je određen izvršitelj oporuke, sud će mu na njegov zahtjev bez odgađanja izdati potvrdu o njegovom svojstvu i ovlastima s uputom svakome da se izvršiteljeva očitovanja uzimaju kao da su ostaviteljeva. Tko u dobroj vjeri postupi prema očitovanju osobe koja se sudskom potvrdom iskazala kao izvršitelj oporuke, ne odgovara za štetu koja bi iz toga proizašla za nasljednike. Ako sud opozove izvršitelja oporuke, on je dužan bez odgode vratiti sudu potvrdu o svom svojstvu i ovlastima, u protivnom odgovara za svu štetu koja bi odatle proizašla.

Nakon provedenog ostavinskog postupka donosi se rješenje o nasljeđivanju. Tim rješenjem utvrđuje se tko je ostaviteljevom smrću postao njegov nasljednik i koja su prava time stekle i druge osobe. Kako se po hrvatskom pravu nasljeđuje ipso iure, utvrđivanje tko je nasljednik ne služi tome da bi se steklo nasljedno pravo, niti da bi se steklo nasljedstvo (oboje se već dogodilo u času ostaviteljeve smrti), nego samo tome da bi se omogućilo i olakšalo izvršavanje nasljeđivanjem stečenih prava i obveza.

Učinak pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju je da se smatra da je pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju utvrđeno što je u sastavu ostavine, tko je ostaviteljev nasljednik, koliki mu nasljedni dio pripada, je li mu nasljedno pravo ograničeno ili opterećeno i kako, te postoje li kakva prava na legate i koja. Što je utvrđeno pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju može pobijati osoba koja po odredbama Zakona o nasljeđivanju nije vezana pravomoćnošću rješenja o nasljeđivanju, putem parnice s osobama u čiju korist glasi utvrđenje čiju istinitost osporava.

Pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju nisu vezane osobe koje tvrde da im pripada neko pravo glede onoga za što je utvrđeno da je u sastavu ostavine, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane. Također tim rješenjem nisu vezane osobe koje tvrde da im je zbog ostaviteljeve smrti pripalo nasljedno pravo na temelju oporuke ili zakona, ili da im je pripalo pravo na neki legat, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane.

Iznimno, ni osobe koje su kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi ili su na nju bile uredno pozvane, nisu vezane pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju glede prava koja bi za njih proizlazila iz naknadno pronađene oporuke; glede prava koja su utvrđena u parnici ili upravnom postupku (na koji su bili upućeni) nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju; ako su ispunjene pretpostavke pod kojima bi u parničnom postupku mogle zahtijevati ponavljanje postupka.

Posljednji put ažurirano: 18/03/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.